

Załącznik do Uchwały nr 5/24
Wojewódzkiej Rady Dialogu Społecznego w Gdańsku
z dnia 21.03.2024 r.

**Stanowisko Wojewódzkiej Rady Dialogu Społecznego w Gdańsku z dnia 21.03.2024 r.
w sprawie aktualnej sytuacji Małych i Średnich Przedsiębiorstw**

Sektor przedsiębiorstw wytwarza w Polsce blisko trzy czwarte wartości PKB (71,6%). Największy udział w tworzeniu PKB mają mikroprzedsiębiorstwa – około 29,5%. Cały sektor Małych i Średnich Przedsiębiorstw (MŚP) generował 43,6% PKB (dane za 2020 r.). W strukturze przedsiębiorstw 99,8% stanowią MŚP, zaś przedsiębiorstwa duże to 0,2%. W sektorze MŚP dominują mikroprzedsiębiorstwa – to 97,2%. Według danych za 2022 rok liczba mikroprzedsiębiorstw w Polsce wynosi 2 344 598. Natomiast 4 472 709 to liczba pracujących w mikroprzedsiębiorstwach. W województwie pomorskim liczba przedsiębiorstw to około 310 tys. podmiotów w tym liczba mikroprzedsiębiorstw to 180 535, które zatrudniają 324 536 pracowników, co stanowi 31% pracujących w województwie pomorskim, (ogół pracujących to 1 052 tys.). **MŚP są podstawą zatrudnienia, stabilności, dochodu oraz wieloaspektowego rozwoju państwa i regionu.**

Ostatnie lata są dla pomorskich przedsiębiorców, a w szczególności MŚP, okresem eskalacji kryzysów oraz budowania barier utrudniających działalność.

Przedsiębiorczość dotknęły kryzysy związane z pandemią COVID-19, napaścią Rosji na Ukrainę, inflacją, w tym w szczególności drastycznym wzrostem cen energii i załamaniem gospodarczym.

Do głównych czynników, wpływających negatywnie na funkcjonowanie MŚP, należą problemy wynikające z chaosu prawnego i podatkowego, wywołanego wprowadzeniem Polskiego Ładu, a także wysokie koszty prowadzenia działalności gospodarczej. Niestabilność prawa łączy się z brakiem przewidywalności sytuacji gospodarczej, natomiast poziom komplikacji przepisów, zwiększa możliwość popełniania błędów oraz generuje dodatkowe koszty związane z koniecznością skorzystania z usług ekspertów (doradców podatkowych, kancelarii prawnych i innych). Rosnące koszty związane ze wzrostem płacy minimalnej, energią czy drożyzną spowodowaną inflacją, szczególnie uderzają w najmniejsze przedsiębiorstwa. Firmy odczuwają także presję płacową wynikającą z podwyższania płacy minimalnej. Wyzwaniem dla właścicieli firm jest nie tylko znalezienie odpowiedniego pracownika, ale także utrzymanie go. Mniejsze firmy obawiają się odpływu pracowników do korporacji, z którymi nie mają szans konkurować.

Niedbalstwo w obszarze przygotowania, stanowienia prawa przenosi się na obszar jego stosowania. Istnieje przyzwolenie na nadużywanie prawa, jego łamanie i dowolną interpretację. Zbyt często unika się prowadzenia konsultacji społecznych, a jeśli już są wprowadzone to w dużym pośpiechu – termin ich prowadzenia jest stanowczo za krótki. Pilnego przywrócenia wymaga stosowne do jej roli funkcjonowanie Rady Dialogu Społecznego.

Niepokojące jest to, że ofiarą nadużyć padają systemowo MŚP, a szczególnie mikrofirmy. Najmniejsze firmy, często te niezrzeszające się w organizacjach, nie mające środków na korzystanie z ekspertów, nie mające możliwości obrony stają się głównym obszarem nadużywania prawa, wykorzystywania luk prawnych do ściągania środków do budżetu, nakładania kar, nieprzestrzegania konstytucji biznesu. To często małe firmy rodzinne, które przeznaczają swoje prywatne zasoby, aby ratować dorobek swojego życia, często kilku pokoleń współtworzących firmę.

Wzmocnienia wymaga urząd Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców, jako instytucji stojącej na straży Konstytucji Biznesu, instytucji powołanej do wspierania i stawiania w obronie przedsiębiorców, a która okazała się w ostatnich latach jedynym skutecznym partnerem dla przedsiębiorców szukających pomocy.

Najwięcej niepokoju wzbudzają praktyki Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w Polsce

W załączniku numer 1 do Stanowiska przedstawione zostały najczęściej praktykowane naruszenia prawa przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS). Organizacje pracodawców i przedsiębiorców wielokrotnie od paru lat zwracają uwagę władzom na wskazane praktyki. Jednak pisma i apele nie spotykają się z żadną reakcją ze strony zarówno rządu, parlamentarzystów jak i samego ZUS. Ze stanowiskiem w sprawie praktyk ZUS dotyczących „Małego ZUS plus” występowała już Wojewódzka Rada Dialogu Społecznego w Gdańsku (WRDS), jednak bezskutecznie. Mimo wsparcia Rzecznika MŚP, mimo deklaracji na stronach rządowych o wsparciu mikroprzedsiębiorców, setki a może tysiące z nich zostały wykluczone w styczniu 2024 roku z możliwości skorzystania z tej ulgi.

W opinii WRDS konieczne jest dokonanie zmian w naliczaniu składki zdrowotnej jako procenta od dochodu, co jest skrajnie niesprawiedliwe społecznie. Obowiązującą wcześniej zryczałtowaną składkę zdrowotną wynoszącą w 2021 r. – 381,81 zł, zastąpiono składką ustalaną na podstawie wysokości dochodu podatkowego dla przedsiębiorców opodatkowanych na zasadach ogólnych albo podatkiem liniowym. Możliwość opłacania składki zryczałtowanej mają jedynie przedsiębiorcy opodatkowani w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych oraz w formie karty podatkowej, ale także w nowym (wyższym wymiarze). Składka zdrowotna w zależności od formy opodatkowania wynosi 9% (zasady ogólne) albo 4,9% (podatek liniowy) dochodu. Przedsiębiorcy opodatkowani ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych opłacają składkę zryczałtowaną uzależnioną od wysokości uzyskiwanych przychodów.

W niektórych przypadkach przedsiębiorcy zobowiązani są płacić na ubezpieczenie zdrowotne dziesiątki tysięcy złotych. Jednocześnie w zamian otrzymują standardowe świadczenia o jakości jaką oferuje polska służba zdrowia. Ponadto obliczenie i opłacenie składki zdrowotnej, której podstawą oskładkowania jest dochód podatkowy powoduje wiele trudności i generuje zbędne koszty oraz ryzyko sporów przedsiębiorców z ZUS.

W naszej ocenie funkcja redystrybucyjna podatków powinna być realizowana w ramach systemu podatkowego, a nie poprzez tworzenie alternatywnego systemu „opodatkowania”/oskładkowania przedsiębiorców. Ponadto, składka zdrowotna w obecnym kształcie, jest nacechowana nadmiernym fiskalizmem.

W opinii WRDS należy wrócić do stałej, zryczałtowanej składki zdrowotnej. W celu ochrony przedsiębiorców, do czasu jej wprowadzenia, należy ustalić górny jej limit.

WRDS zwraca uwagę na trwający wciąż chaos prawny oraz brak przejrzystości prawa

W opinii WRDS należy wprowadzić obowiązek monitorowania przez rząd skutków wprowadzanych zmian prawnych wpływających na prowadzenie działalności gospodarczej wraz z raportem z konsultacji społecznych. Raport z tego przeglądu powinien być publikowany, ogólnodostępny i prezentowany przez rząd w Sejmie, Senacie i Radzie Dialogu Społecznego. Zasadne jest również wprowadzenie minimum 6 – miesięcznego *vacatio legis*, które umożliwi przedsiębiorcom, ale także urzędnikom, odpowiednie przygotowanie się do zmian prawnych. Prawo i procedury powinny być maksymalnie uproszczone i czytelne oraz dostosowane do realiów przedsiębiorców.

Polski system podatkowy jest jednym z najbardziej skomplikowanych systemów podatkowych na świecie. Podatki sektorowe i inne daniny ograniczają konkurencyjność Polski jako miejsca do lokowania inwestycji. Polityka podatkowa państwa powinna opierać się na uzyskiwaniu dochodów w ramach podatków konsumpcyjnych, takich jak VAT i akcyza, podatków dochodowych PIT i CIT, oraz podatku od nieruchomości. Szkodliwe dla rozwoju gospodarczego jest wprowadzenie innych podatków, które zwiększają ryzyko i koszty funkcjonowania przedsiębiorstw. Warto podkreślić, że rosnące obciążenia finansowe w połączeniu z szybko rosnącą wysokością minimalnego wynagrodzenia za pracę zwiększa **ryzyko poszerzenia się zakresu szarej strefy**, a tym samym nieuczciwej konkurencji dla tych przedsiębiorców, którzy w uczciwy sposób pragną wywiązywać się z wszystkich obowiązków i danin nałożonych na nich przez Państwo.

Istnieje pilna potrzeba przeprowadzenia audytu przepisów prawnych, wskazywanych przez organizacje pracodawców i przedsiębiorców, jako wadliwe, niedbale opracowane i pozostawiające szerokie pole do interpretacji, w efekcie często niekorzystnej dla przedsiębiorców. Konieczna jest deregulacja w wielu obszarach prowadzenia działalności gospodarczej. Jednym z przykładów pilnej potrzeby zmian przepisów prawnych jest nowelizacja *Ustawy o rzemiośle* w obszarze dotyczącym definicji rzemiosła, która wprowadza ograniczenia co do formy prawnej prowadzenia działalności gospodarczej w rzemiośle, wykluczając z niego spółki kapitałowe. Takie regulacje mają negatywny wpływ na rozwój tego sektora w tym kształcenia zawodowego. Dotyczy to znaczącej grupy przedsiębiorców z sektora MŚP, bowiem rzemieślnicy stanowią blisko 25% MŚP.

Przedsiębiorcy a rynek pracy

WRDS wskazuje na bariery związane z problemami z pozyskaniem pracowników. Wsparcie aktywności zawodowej poprzez ograniczenie opodatkowania, rozwiązanie problemów w obszarze zapewnienia opieki nad dziećmi, rozwinięcie opieki nad osobami starszymi, chorymi, niepełnosprawnymi - to metody na uwolnienie istotnego zasobu osób dla rynku pracy.

Niezbędni dla rozwoju gospodarki są też pracownicy napływowi, szczególnie w tych obszarach, w których niemożliwe jest pozyskanie pracowników w kraju. Warunkiem wykorzystania potencjału cudzoziemców na lokalnym rynku pracy jest uzgodnienie i wdrożenie polityki migracyjnej, która powinna być ukierunkowana na pozyskanie pracowników z kwalifikacjami dopasowanymi do potrzeb lokalnej gospodarki. Istotne jest także stworzenie efektywnego systemu dostępu i legalnego pobytu i zatrudnienia, a także mniej restrykcyjne uznawanie kwalifikacji i nostryfikacja dyplomów osób wykształconych poza Unią Europejską, dla zawodów deficytowych. Znajomość języka jest podstawowym

warunkiem integracji i stopniowej asymilacji migrantów. Imigranci skutecznie wypełniają lukę na rynku pracy, często jednak ich potencjał nie jest w pełni wykorzystany, między innymi ze względu na barierę językową. Bez znajomości języka można wykonywać proste prace manualne, natomiast do wykonywania bardziej wymagających zawodów, np. w służbie zdrowia czy szkolnictwie, potrzebne są umiejętności komunikacyjne. System nauki języka polskiego, np. w postaci kilkumiesięcznych kursów, powinien zostać stworzony centralnie przez ministerstwa edukacji i nauki.

Przedsiębiorcy a edukacja zawodowa

Szkolnictwo zawodowe na poziomie ponadpodstawowym i wyższym wymaga pilnych działań w zakresie zmian systemowych, doradztwa zawodowego oraz promowania i upowszechniania, z udziałem zaangażowanych partnerów, w tym przedsiębiorców. Konieczna jest szeroka współpraca i systematyczne konsultacje z pracodawcami w zakresie zapotrzebowania na pracowników i kompetencje jakie powinni posiadać, ale także bezpośredniego udziału pracodawców w kształceniu zawodowym. System kształcenia zawodowego powinien zachęcać pracodawców do zaangażowania się i rozwijania tego obszaru. Działania na rzecz poprawy szkolnictwa zawodowego powinny uwzględnić potencjał kształcenia dualnego, z wykorzystaniem doświadczeń organizacji rzemiosła. Dualny system kształcenia zawodowego od wielu dziesięcioleci bardzo dobrze sprawdza się nie tylko w Polsce, ale także w wielu krajach Europy Zachodniej (m.in. Niemcy, Austria, Szwajcaria, Francja), powinien być promowany i mocniej osadzony w systemie edukacji, jako dobra i efektywna forma kształcenia młodych fachowców na potrzeby rynku pracy. **Rola pracodawców kształcących młodocianych pracowników powinna zostać mocniej doceniona** poprzez zwiększenie kwoty dofinansowania za kształcenie, czy wprowadzenie dodatkowych zachęt np. ulg podatkowych, tak aby zwiększyć liczbę pracodawców zaangażowanych w proces kształcenia zawodowego.

MŚP i koszty energii

Rozumiejąc potrzebę transformacji energetycznej i konieczność zmiany przyszłego miksu energetycznego, należy wziąć pod uwagę, że **koszty energii w dużej mierze uderzają w przedsiębiorców.** Dlatego zasadne jest **wprowadzenie czasowego mechanizmu ochrony przedsiębiorstw przed wysokimi cenami prądu, ciepła i gazu oraz objęcie wsparciem finansowym sektorów gospodarki, które są szczególnie wrażliwe na zmiany cen tych nośników.** Drugim istotnym obszarem powodującym zwiększone koszty energii elektrycznej w działalności przedsiębiorców jest brak dostosowania istniejącej infrastruktury elektroenergetycznej do przyjmowania energii z prosumenckich instalacji odnawialnych źródeł, co jest dziś kluczowym ograniczeniem dla dalszego rozwoju OZE. Mamy do czynienia z infrastrukturą budowaną w okresie międzywojennym i tuż po II Wojnie Światowej, do tej pory modernizowaną tylko w niezbędnym zakresie. Z tego punktu widzenia istotnym jest modernizacja tej infrastruktury, co umożliwi autokonsumpcję energii produkowanej lokalnie, obniżając koszty prowadzonej działalności gospodarczej.

WRDS w Gdańsku wskazuje na niektóre z barier i ograniczeń dotyczących polskich przedsiębiorców. Pochylenie się nad tymi problemami stanowi podstawę do rozwoju polskich firm, odblokowania inwestycji, pozyskania inwestorów. Jest to także bardzo ważne w kontekście ochrony, utrzymania i tworzenia nowych miejsc pracy.

Pewność prawa, stabilność, dialog społeczny i zakończenie naruszeń prawa przez instytucje, których zadaniem jest budowanie państwa prawa i szacunku do jego instytucji to konieczne zadania do zrealizowania przez polski parlament i rząd. Przedstawiciele WRDS w Gdańsku oraz jego stron społecznych są gotowe do uczestnictwa i zaangażowania się w dialog, którego celem będzie poprawa sytuacji w obszarze będącym przedmiotem niniejszego stanowiska.

Mieczysław Struk

Przewodniczący

Wojewódzkiej Rady Dialogu Społecznego
w Gdańsku

